# यीदँया ल्लय् न

# स्वँग्नःग

नूक्षना कयाली

# 𑐫𑐷𑐡𑑃𑐫𑐵 𑐰𑐮𑑂𑐰𑐫𑑂

# 𑐰

# 𑐏𑑃𑐐𑑂𑐰𑑅𑐟

𑐔𑑂𑐰𑑅𑐩𑑂𑐴 𑐰 𑐥𑐶𑐎𑐵𑑅𑐩𑑂𑐴

𑐔𑐹𑐎𑑂𑐳𑐣𑐵 𑐎𑐫𑐵𑐮𑐷

# पीदँया म्हय् व खँग्वः १

च्वःम्ह व पिकाःम्ह : रुक्शना कयाली

Paperback

ISBN : 978-9937-0-9382-8

मू : न्यय्‌तका (७० तका)

पिकानागु न्हिल्याः : ११४१ गुंला २१

न्हापां खुसिइ



स्वापू : rukshana.newa@gmail.com

#RukuYuSafoo

# न्ह्याखँ

यीदँ धाल कि नेपाल सम्बत ११४०, गु ल्ह्वलय् छथूसं दलिंय्‌च्छसँ म्हगसय् दनां वल ।अयाः थुकियाः यीदँया म्हगसय् धयागु खः ।

आः दच्छि ल्ह्वी पूलधुङ्कल। अयनं थ्व म्हगसं स्वक्क मनू जगः व दुख सीमालाःथ्वन । थुगु व ल्ह्वीया म्हगसय् नायं स्नायु दुगु नेपालरासया खँल्हाःगयगु खँय् छयूवा थ्वयागु खः ।

गुलिं खँल्हःग ब्वाया निसं ख्वलावूला ज्ञयाच्वंगु खः । गुलिं ब्वाया ख्वलावूलाय् दुगु अयनं थौंकन्हय् उलि ख्वलामच्वंगु खः । गुलिं धाःसा ब्वूगु कथं ख्यानागु ज्ञल ।

# मूखँ

## मिखां ह्वायमदुपिं

खय् भाय् : सुक्ष्मजीव

अङ्ग्रेजि भाय् : Microorganism

थ्व हलिमय् गःगाजि कथंया प्राणी दु । उकि गुलिं मी मनूतय्गु मिखां ह्वायमदु । मी नाप्वः मिखां स्वयां खनेदइमखु । इपिं हे मिखां ह्वायमदुपिं खः । थुमिः स्वयगु निर्तिं थूलवं (सुक्ष्मदर्शी यन्त्र, Microscope) माः ।

## विखाःचा

खय् भाय् : विषाणु

अङ्ग्रेजि भाय् : Virus

मिखां ह्वायमदुपिं प्राण नं गःगाजि कथंया दइ । उकि विखाःचा धइपिं छगाजि दु । नयालभासय् प्राणदुपिं ज्वल कि छक्व ज्वसा 'म्ह' अलय् गःक्व ज्वसा 'पिं' धाइ, प्राण मदुसा 'गु' धाइ । आः विखाःचा धइपिं/धइगु प्राण दुपिं ला प्राण मदुगु ला धकाः न्ह्याःजीमरूनि वा याःमजू । इपिं प्राण दु व मदुया दथुइ लाः ।[1]

वीखं खाःगुलिं थुमित 'विखाःचा' धयागु खः । 'वीखं खाःगु' धाल कि विषादि, poisonous खः धाःसा चीधीपिं व चीधीगु छुं थ्‌इकाः 'चा' तिगँसा ञ्वलगु याः । अङ्ग्रेजी भासय् छ्यलीगु virus खँग्वः लायतिन भासं वःगु खः । लायतिन भासय् virus या अर्थ poisonous substance खः ।[2]

---

[1] "Viruses today are thought of as being in a gray area between living and nonliving", Are Viruses Alive?, https://www.scientificamerican.com/article/are-viruses-alive-2004/, स्वयागु ह्नि्याः नसं ११४१ दिल्ला २१ ।

[2] virus (n.), Etymology Online, https://www.etymonline.com/word/virus, स्वयागु ह्नि्याः नसं ११४१ दिल्ला २१ ।

खय् रासय् विषाणु धयागु विष व अणु खँग्वः स्वानां दुगु खः । विष धाल कि वीख अलय् अणु धाल कि दकसिब चीधंगु ठूं ।[3]

## मूखः वांलु विखाःचा

**खय् राय् :** कोरोना विषाणु

**अङ्ग्रेजि राय् :** Coronavirus

यीदँसं न्ह्वय् थंगु विखाःचा मूखः वांलुयिं खः । नेपाल सम्बत १०८९ सं थ्व विखाःचायातः ह्नायां खुसिइ खङ्कवलय् थ्व विखाःचायात् ह्म मूखः वांलुगु धकाः सीकल ।[4] लातिन रासं corōna धयागु मूखः (मुकुट, crown) खः ।[5] अथ्याः थुमितः मूखः वांलु विखाःचा धयागु खत ।

## मूखःल्वय्-४०

**खय् राय् :** कोभिड-१९ / कोभिरोग-७७

**अङ्ग्रेजि राय् :** COVID-19

मूखः वांलु विखाःचा यूत कि जुइगु ल्वय्यातः मूखः ल्वय् धयागु खत । अङ्ग्रेजी रासं COVID धइगु Corona Virus Disease या चिच्व खः । इस्वि सम्बत कथं २०१९ दँसं मूखः वांलु विखाःचां छगा न्ह्वय् थन । उकं मूखः ल्वय्या न्ह्वय् दनां वल । २०१९ दँसं दनावःगुलिं थुकयातः COVID-19 धाःगु खः । नेपाल सम्बत थ्व ११४० दँ खः । अथ्याः मूखःल्वय्-४० धयागु खत ।[6] मूखः ल्वय् ज्वका धाइवलय् ख्वं मस्वायगु, मूखःल्वय्-४० धाइवलय् स्वायगु ।

---

[3] अणु - कुनै पनि तत्वको साहै सानो, नेपाली बृहत् शब्दकोष, अनलाइन आयुय, स्वयागु ह्निलाः नसं ११४१ दिल्ला २१ ।

[4] coronavirus, Merriam Webster Dictionary, https://www.merriam-webster.com/dictionary/coronavirus , स्वयागु ह्निलाः नसं ११४१ दिल्ला २१ ।

[5] corona, Merriam Webster Dictionary, https://www.merriam-webster.com/dictionary/corona#etymology, स्वयागु ह्निलाः नसं ११४१ दिल्ला २१ ।

[6] Covid-19, Lexcio Powered by Oxford Dictionary, https://www.lexico.com/definition/covid-19, स्वयागु ह्निलाः नसं ११४१ दिल्ला २१ ।

## यून, यूह्न

खय् भाय् : संक्रमण हुनु, संक्रमण गराउनु (सर्नु, सार्नु)

अङ्ग्रेजि भाय् : To transmit, To have transmit

यून व यूह्न ला ह्मलावूला ज्याख्वंगु रु खँग्वःग खः । मूखः वांलु विखाःवां यूनां अलय् यूंयिं मनूतय्सं सीक मसीक मयिन्कः यूह्नाः थ्व व्लन्य् दनांवल ।

## लछन

खय् भाय् : लक्षण

अङ्ग्रेजि भाय् : Symptoms

छुं ल्वचं कल कि उकाया चिं क्यनिं । ल्वचं कयाः ज्वःगुमाःगु ज्याः थ्वन क्यनिं । उकाः लछन धाःगु ।

## लछन मक्वंयिं

खय् भाय् : लक्षण नदेखिने

अङ्ग्रेजि भाय् : Asymptomatic

मूखःल्वय्-४० ज्वयिं गुलिसिगः लछन क्वं गुलिसिगः मक्वं ।

## व्लन्य्

खय् भाय् : महामारी

अङ्ग्रेजि भाय् : Epidemic

दसय् सकलं थेथें सकलं, छुँखा छुँखा यल्पिकं व्लठिं धाःगुथें व्लठिं ल्वगि ज्वल, छुं ल्वचं कल कि उकयागः 'व्लन्य् वःगु' धकाः धाःगु । ख्वुरु मालीया नयालराबा गःधं खँग्वः ध्वकु सरस्वतिगु 'राल्वय् - दशय् दव्नासिग यूनानय यःगु ल्वय्' धकाः व्वयागःगु दु । थ्व खँग्वः मी व्नायां निसं ह्मलावूलाय् नयाख्वंगु खः । अयनं यीदँया व्लन्य् वलय् थ्व खँग्वः चकह्न ह्मलावूलाय् यिस्ताँ वःगु मखना । 'व्लन्य्'यागः यूलां रासय् 'व्लन्व' धाःगु । 'व्लन्य्' खँग्वः ह्मलावूलाय् व्नसः यलाः 'व्लनय्' धायगु नं ज्याव्नन । व्लन्य् वःगु, व्लन्वं कःगु । मूखः वांलु विखाःवा यूनां व्लन्य् दन । मूखः वांलु विखाःवां व्लन्य् थन ।

## हलिं न्यङ्कलंगु ल्वय्

**खय् भाय् :** विश्वव्यापी महामारी, विश्वमहामारी, विश्वमारी

**अङ्ग्रेजी भाय् :** Pandemic

यीदँसं नःगु ल्वय् छगू दसय् जक्क मखुस हलिं न्यङ्क ह्व थ्याग । थ्व ल्वयवं हलिं न्यङ्क ह्व कल । अथ्याः थुकाः हलिं न्यङ्कलंगु ल्वय् धयागु खः ।

## ल्वाथः

**खय् भाय् :** चरण

**अङ्ग्रेजी भाय् :** Phase

छुं नं ल्वय् ल्वल्वय् ञइगः यक्व ल्वाथः गयमानि । हलिं न्यङ्कलंगु ल्वयया खुयो ल्वाथः दु धकाः हलिं उसाँय् खलः (विश्व स्वास्थ्य संगठन, World Health Organization) याखं ब्वःछिनागु दु । थ्यांचूयिं न मह्नःगयगः यूनिंगु विखाःचा मनूतयगः नं यून धकाः सीदेवलय् ब्वायांगु छयो ल्वाथः (Phase 1) धकाः धाइ । छुँय् लइनांगःयिं वा गुँइ ब्वनियिं थ्यांचूयिन्हः यूनांब्वंगु विखाःचा मनूतयगः नं यूनां नल धाःसा नियो ल्वाथः (Phase 2) थ्वन धकाः धाइ । थथे ञल कि उगु विखाःचां ल्वय् थनह्व धकाः थ्याचू नल थेगु सीकी । थ्यांचूयिं न मह्नःग याखं मनूतयगः यूनां छथाय् निथाय् छयूवःचा मनूग ल्वगि ञयाः नल, ब्वंमरूया नल कि स्वयो ल्वाथः (Phase 3) थ्वन धकाः धाइ । अनं नं उगु विखाःचा थ्यांचूयिं न मह्नःग याखं जक्क मखुस छक्क मनू नं मक्क मनूयागः नं यूनगु यूक्कगु ञल धाःसा प्यो ल्वाथः (Phase 4) थ्वन धकाः धाइ । थथे ञल कि आः ल्वय् दनिंगु ह्व ञइरू धकाः थ्याचू नल थेगु सीकी । छुंमखुसां निगू दसय् मनू नं मनूयागः यूनांब्वन यूनांनल यूनांरूल धाःसा न्यायो ल्वाथः (Phase 5) थ्वन धकाः धाइ । थथे ञल कि ल्वय् दँ ह्व दनिंन धकाः थ्याचू नल थेगु सीकी । ल्वाःल्वालय् न्यक्क थेथं छुँखाछुँखा यगिं थेथं मनूतयगः यूनां ल्वगि ञयाः नल कि खुयो ल्वाथः (Phase 6) थ्वन धकाः धाइ । गु नं हलिं न्यङ्कलंगु ल्वयया थ्व लियांगु ल्वाथःयो खः ।[७]

---

[७] The 6 phases of pandemic alert, https://www.euro.who.int/en/health-topics/communicable-diseases/influenza/data-and-statistics/pandemic-influenza/about-pandemic-phases, ब्वयागु ब्निल्याः नसं ११४१ दिल्ला २१ ।

## च्वय्‌विथाय्, म्हकाय्

खय् भाय् : चरम बिन्दु

अङ्ग्रेजि भाय् : Peak

गु नं ल्वय् खयौ न्याथः गयधुंकाः छगु म्हकाय् थ्यनि । थ्यलि गाक गम्हकं कयधुंकी कि अनं अप्वः वन व रुमखु । उगु ल्वय् च्वय्‌विथाय् थ्यन ।

## म्हाल्हाः ल्वी

खय् भाय् : चरम बिन्दु पश्चात्

अङ्ग्रेजि भाय् : Post-peak

च्वय्वीधुंकाः अनं उख वन रुमखु । ज्वल्ल्माःयिन्धः ज्वल्ल्धुंकल । सीमाःयिं सीधुंकल । लनिंयिं लनांवल । कि आः यूनयुंकाः सुं ल्यंमन्ध, मखुसा आः यूनयुंकगु लकस (वागावनन) मन्ध । अनं ल्वय् थःगुं म्हाल्हानां वल्ल् । उगु ल्वी व म्हाल्हाः ल्वी खः ।

## माः

खय् भाय् : लहर

अङ्ग्रेजि भाय् : Wave

यीदँ (११४०) सं ल्वय् दन । ग्याला खुला लिया वुलुहुँ म्हाल्हानां वन । हाकनं यीछदँ (११४१) सं मकः छमाः ल्वय् दन । थ्व विखाःचा यूनिं व मखुगु वा यूं सा थुकं याउँक्व अःयूक्व लायकरुगु नासः यिहाँ मनःगल छमाः निमाः यायां ग्वःकः ल्वय् दनींगिनि धकाः धायमरु ।

## ल्याः म्हकाय

खय् भाय् : संक्रमण दर घटाउने

अङ्ग्रेजि भाय् : Flatten the curve

ल्वय् दनधुंकाः रुयांरुम्ह छ्व यानां जी, ल्याः म्हकाय धकाः सकलं म्हाचिउगु खः ।

## म्हगिं म्हगिं याक्व म्हन, यांम्हन

खय् राय् : भौतिक दूरी

अङ्ग्रेजि राय् : Physical Distancing

न्ह्यब्य् दनां वसं थ्व अस गव्वः मज्ञॅॅमा धकाः छम्ह मनू याखं मम्हसिगः मयूनमाः धॅॅगु कूगलं म्हिगिं म्हिगिं याक्व ब्वनमाः धकाः धाल । छम्ह मनू व मम्ह मनू छ्मखुसां २ मिगन याकाः ब्वनमाः धकाः धाल । यसः वंसाः २ मिगन याक्व दनांब्वनगु ज्ञल । लँय् ज्ञॅॅवलय् नं मयिं मनूग सिवं गायाकाः ज्ञॅॅगु ज्ञल । थूकगः यांब्वन नं धायजिल । ॅॅह्व मालीया नयालराषा गःधं खँग्वः धूकु सरूगिॅॅ 'यां - गायाः, दुनी, दुनगा' धकाः ब्वयागःगु दू ।

## गःखा ग्वय

खय् राय् : बन्दाबन्दी

अङ्ग्रेजि राय् : Lockdown

न्ह्यब्य् दनां वःवलय् सनखानं सूं रु छँखाग्वालं पिरुँ वयमग, वयदॅॅमखु धकाः उउं विल । उकयागः खय् रासं बन्दाबन्दी धाल, अङ्ग्रेजी रासं Lockdown । छगा रूसवूक यूवलय् ग्यनकन यानागु म्ब्लय् सूनश प्रधान याखं 'गःखा ग्वयगु' धकाः धायमाः धॅॅगु सीकखन । ॅॅह्व मालीया नयालराषा गःधं खँग्वः धूकु सरूगिॅॅ 'गःखा - खगः गयाः ग्वय जिउगु, म्बाखनया ग्वःन न्ह्यूॅॅगु खाया' धकाः ब्वयागःगु दू । मनूग सूं पिरुँ वयमजीक याॅॅगु ज्ञयाः थ्व खँग्वः धकाः धाःगु खग ।

## लिगना उउं

खय् राय् : निषेधाज्ञा

अङ्ग्रेजि राय् : Prohibitory order

न्ह्यब्य् वःगु क्वायां दब्वि गाक्व गःखा ग्वयधूक्वाः लियागय् दय्यक्व गःखा ग्वयमखु जिल्ला दून रु क्वःछिनां लिगना उउं ग्यूगु खः ।

## नीब्वन, यूब्वन

खय् राय् : संगरोध बस्नु

अङ्ग्रेजि राय् : To quarantine

ल्वय् दनां नःवलय् छ्यःगु मनू यायेगु मल्लसिनं मयूनमा धकाः न-ल्हयिं मनूतय्‌ः छ्यख गयगु याग । थुकियात नेपालभासं नीब्वनगु वा यूब्वनगु धयाःगु दु । कमल न्ह्याः गुलाधनया ल्हब्लिस नेपालभासा खँग्वः धुकू सफूतिइ quarantine धयागु 'नी (निल)', put in quarantine धयागु 'नीगय' अलय् stay in quarantine धयागु 'नीब्वन' धकाः ब्वयाःगु दु । गनं थुकियात 'यूब्वन' नं धयाःगु दु । ब्लाया गायलय् ननां नल्हयिं गायक्व नयाः छँखाय् दसय् उगुंथुगुं यूब्वी धकाः उल्हाः छँ ल्हीयाः छ्यख गयगु अलय् गिनि छँजः न मयिं लिसं लसयस यायगु याकगु चलन दु खनिं । थ्व खँग्वःग अनं नःगु खः ।

मूखःल्वय्-४० ज्वल ला कि धकाः सह्वा लुयिं न ज्वयिं लिसं लसयस ज्वल्हधुक्वयिं मनूत छँ ज्वयाः थःयात यून रु धुक्वगु खःसा मयिन्हः नं मयूनमा धकाः नीब्वन / यूब्वन । ब्लिगः गिनि नायलाना नःक्व यासायाःगु मूखःल्वय्-४० ज्वल धकाः सीखगुनं उया छँजःयिम्सं उल्हाः नीगल । ब्लीग ल्वय् ननां नयाथाय् छ्यल्लसिनं मूखःल्वय्-४० ज्वल धकाः सीनं ल्हयिं थःनं रु नीब्वन / यूब्वन (self-quarantine) । सनखानं थाय् थासय् नीब्वन थाय् / यूब्वन थाय् (संगरोध, Quarantine) दयकल ।

## लुलांब्वन

खय् राय् : एकान्तवास बस्नु

अङ्ग्रेजि राय् : To isolate

मूखःल्वय्-४० ज्वयिन्हः मयिं यायेगु व्यागलं ब्वनगुयाः लुलांब्वनगु धकाः धाल्ह । ल्हब्व मालीया नेपालभासा गःधं खँग्वः धुकू सफूतिइ 'लुलांब्वन' धल्हगु खँग्वःया अर्थ 'विश्व ब्वन, छ्यख ब्वन' धकाः ब्वयाःगु दु ।

उल्हाः मूखःल्वय्-४० ज्वगु ब्लागुइ खगुनं अस्पालय् लुलांगल । गुलिंयां अस्पालय् थाय् मदयाः थःथःगु छँय् थःनं रु लुलांब्वन (self-isolation) । सनखानं थाय् थासय् लुलांब्वन थाय् (एकान्तवास, Isolation) दयकल ।

## ज्वन / मज्वन

खय् राय् : देखियो / देखिएन

अङ्ग्रेजि राय् : Positive / Negative

लछन ज्वन वा थःछं नायलानाञ्च सुलंगं मुखःल्वय्-४० दुल धकाः सिल कि थःयागः नं दुगु खः ला कि मखुला धकाः याछियाः अस्पालय् जाँचयाःननिंगु दुल । गुलिंसिगः ज्वन, गुलिंसिगः मच्वं । मच्वंयिं छँय् लिच्वँ नन । ज्वंयिं अस्पालय् नासः यायाः च्वन ।

## लसयस दुयिं मालच्या

खय् भाय् : सम्पर्क अनुरेखण

अङ्ग्रेजि भाय् : Contact Tracing

न्ह्यय् दनानसलिं थ्व अस गन्हः मदुलंमा धकाः लसयस दुयिं मालच्या ज्याकल । सुसुलंगः मुखःल्वय्-४० दुल धकाः ज्वन, लंयिं गुगु थासय् नन, सुस् लिसं लसयस दुल धकाः सीकाः नन मनूगय्गः मालाः नीगयगु च्या दुल ।

## ल्वय् नायं ल्वायगु दुवः (दुवल)

खय् भाय् : रोग प्रतिरोधात्मक शक्ति

अङ्ग्रेजि भाय् : Immunity

छ्र नं ल्ववं थिल धाःसा थःगु ज्वय् न ल्वय् नायं ल्वायगु दुवः वःलाःसा अःयूक्क लनां ननिं । मुखः वांलु विखाःचा ङ्कुगु कथंया विखाःचा दुगुलिं मी अप्वःसिया ज्वय् न लिसं ल्वायगु दुवः मदुगु खः ।

## दुवः ब्वलङ्कीगु सुलंनासः

खय् भाय् : खोप

अङ्ग्रेजि भाय् : Vaccination

मुखःल्वय्-४० नायं ल्वायगु दुवः ब्वलङ्कगु निगिं सुलंनासः यिकाल । उगु सुलंनासः कायधूङ्काः मनूगय्गः उगु ल्वय नायं ल्वायगु दुवः ब्वलनां उगु ल्वय् दुसां गविनं गःन्वः दुयाः नाथानाथा कनमाःगु थुङ्क मदु ।

## दुवलं ब्वायलरूगु

अङ्ग्रेजि भाय् : Immune

द्वः ब्वलङ्कीगु सङ्क्रमणः कयाः वा थःयातः उगु ल्वय् ज्याः लनवृङ्काः उगु ल्वचं थीमदुगु ना न ल्वचं थःयागु छुं थ्यङ्कमदुगु अलय् थःयातः छुं लिच्वः लाकमदुगु धाःसा उकयातः द्वलं ब्वायलदुगु धकाः धाइ ।

## मंकाः द्वः

अङ्ग्रेजि भाय् : Herd Immunity

गु नं थासय् तःल्याखय् मनूतय्सं छुं नं ल्वय्यातः द्वलं ब्वायलदुगु अलय् उगु ल्वचं न्ह्यल्वय् थनमदुगु ज्ल धाःसा उकयातः मंकाः द्वः दत धकाः धाइ ।

## ब्वाचाः लिया

खय् भाय् : विश्वमहामारी पश्चात्

अङ्ग्रेजि भाय् : Post-Pandemic

सकसियां वा सिच्वय् ङ्क्व मनूतय्सं द्वः ब्वलङ्कीगु सङ्क्रमणः कायधृङ्काः मूखः वांलु विखाःचा पुनवं ग्यान वनिंगु व कथं तःत्व ज्याः मदुगु ज्मखुत । मूखःल्वय्-४० नं ममगु सामान्य ल्वय् थें ज्यानवनिं । थ्व ल्वय् व ङ्कनांवनिगु मज्ञदु । अय्नं थ्व ल्वय् दयाःव्वंसा थुकं न्ह्यल्वय् थनिंगु ज्ञखिम मन्द धाःसा उकयातः न्ह्यल्वय् ब्वाचाः लियाया त्यी धकाः धाइ ।

## ङ्कायङ्कतुयाः, ङ्कातुयाः

अङ्ग्रेजि भाय् : Mask

ख्वाः न्ह्यपुइगु ना ख्वालय् पुइगु ख्वाःयाः थें ङ्काय् ङ्कतु न्ह्यःपुइगु ङ्कायङ्कतुयाः अलय् उकयातः व चिव्हाकलं ङ्कातुयाः धयागु खत । मूखः वांलु विखाःचा व्हाठिकाः न मूसं पुनिंगु ज्याः सकलं यिन ज्ञइवलय् ङ्कातुयाः तयाः ज्ल ।

## ख्वाःयँसा

अङ्ग्रेजि भाय् : Face Shield

ख्वाः छयातं व्हाठिकाः न मूसं मलायमा धकाः दुनयिन खङ्कदुगु कथं मनूत ख्वाःयँसा तयाः ज्ञगु खः ।

## यचूकाथि, अयूलाःगि

अङ्ग्रेजि खँग्वः : Sanitizer

विखाःचा ध्यायनाः सावं लखं व्वन्वयानां क्लाः सिलमाः धकाः धाल । सावं लः ज्ञाथाय् नं दय्‌मखु अलय् व्वनांजय् नं यामठिं । अय्याः ज्ञाथाय् व्वनां ननाः ठिंगु कथं लखं सिल म्वायक ल्लाय् वूसा जक्व गाय्‌गु यचूकाथि यिकाःगु खः । थ्व गिं क्लाः वूल कि क्लाः यचूय्‌गु ज्याः यचूकाथि धयागु खा । आयलं धय्‌थें यचूकाथि अयूलाः ध्वलाः दयकाःगु खः । थूकाः क्लाः सिलगु अयूलाःगि नं धायठिं ।

## सूवंया व्वल्वय्

खय् खँग्वः : सूचनाको महामारी

अङ्ग्रेजि खँग्वः : Infodemic

मनूयगु व्वग्विहासय् व्वल्वय् थ्वःकाः नल थ्वःकाः । सूवं प्रविधिया याक्व ध्वलावूला ज्याय्‌गु य्‌लय् नःगु व्वल्वय् थ्व क्लायांगु धकाः धाय् । अय्याः थुगु व्वल्वय्या थलय् सूवं यिथनगु व य्‌नगु ख्या आयलं प्रविधिया माध्यमं ज्ल । सूवं प्रविधिया ध्वलावूलां ज्ञाःगु नं सूवं ज्ञावल ज्ञाथाय् थनरूगु ज्ल । अय्याः खःगु खँ नं मखुगु खँ नं थनाव्वन । नीखँ (तथ्य) व रूयूगंखँ (भ्रम) नं उफिकं रु नयाव्वन । सूवं यिथनांव्वयिं व व्वयाव्वयिं नं आयलं रु ज्गुलिं ठगू कथं सूवंया रु व्वल्वय् नल धकाः नं धाःगु खः ।

## व्वःव्वल्वय्

अङ्ग्रेजि खँग्वः : Twindemic

ठकलं वा ठगू रु य्‌लय् निथी ल्वय्‌ग यारवं व्वल्वय् दन कि उकयाःगः व्वःव्वलय् धायठिं । मूखःल्वय्-४०या व्वल्ववं मगु ल्ववं नं व्वल्वय् थनरूगु स्याचू नःगु खः । गथेकि य्‌हियाय् मूखःल्वय्-४० ज्याः लायध्वव्वयिं यव्वासिक स्वाकू व्रुस ल्वय् (mucormycosis/ black fungus disease) खनदयाः नल । थथे ज्यिं अव्वयाः व य्‌हियाया ग्यव्वू य्राफ्य् थूकयाःगः नं व्वल्वय् धकाः व्वःठिग ।[८]

---

[८] 'Black fungus' declared an epidemic in 4 states, 1 UT, https://timesofindia.indiatimes.com/india/black-fungus-declared-an-epidemic-in-4-states-1-ut/articleshow/82804720.cms, ज्ञायागु क्विल्याः नसं ११४१ दिल्ला २१ ।